

JUDA A TÁMAR

Kázání ze soboty 23.2.2019 – br. Radomír Jonczy

(Gn 38,1-26)

Naříkáme nad současnou krizí rodin, ale letný pohled do Starého zákona ukazuje, že rodina je v krizi už od samého počátku. Bakaláři vědy manželské by si zde přišli na své. Jeden příběh je zde pikantnější než druhý. Mezi ty nejpikantnější bezesporu patří ten, který jsme si zde před chvílí připomněli. Není divu, že z kazatelen zas až tak často nezaznívá.

I. Juda odchází z otcovského domu

Jeho hlavní postavou je Juda, jeden z dvanácti Jákobových synů, ten, který navrhl, že by Josef neměl být zabit, ale prodán do otroctví. Hned v úvodu příběhu se dozvídáme, že opustil otcovský stan a z chebrónských výšin *sestupil* do kenaanských nížin.

Sestupování ve SZ textu nebývá jen popisem cesty, ale také hodnocením duchovního stavu člověka. Dnes bychom řekli, že to s Judou šlo z kopce. Sestoupil navzdory tomu, že vyrůstal ve věřící rodině, pod dohledem samotného patriarchy. Sestoupil a navázal ekonomické a příbuzenské svazky s Kenaanci, s lidmi, kteří propadli modloslužebným kultům. Ptáte se, proč to udělal?

V jeho rodném stanu tenkrát nevládla nejpříjemnější atmosféra. Obelhaný Jákob, v domněnku, že jeho oblíbený syn Josef už není na živu, „roztrhl svůj šat, přes bedra si přehodil žiněné roucho a hlasitě volal: „Rozsápán jest Josef!“ Truchlil řadu dní. Všichni se jej snažili utěšit, ale *on se jen tak nenechal*. Josefa oplakával a stále opakoval stejnou písničku: „*Sestoupím za ním do podsvětí, sestoupím za ním do podsvětí...*“ Není utišení pro otce, který přežije vlastního syna.

Život v takové atmosféře nebývá nejsnadnější a je li znásoben výčitkami svědomí, pak je to peklo. Juda si určitě uvědomoval, že prodej bratra do otroctví nebyl nejlepším řešením sourozeneckého sporu. Bratrovi sice zachránil život, ale nebyla by pro něj smrt nakonec lepší, než doživotní otroctví?

II. Juda usiluje o Hospodinovo požehnání

A tak Juda opustil svůj domov, otce, sourozence i víru, ve které byl vychováván. Přišel do Kenaanu, zde spatřil Kenaanskou ženu (údajně šlo o ženy velmi krásné a svůdné) a neodolal. V Kenaanu se s ní usadil a stal se z něj pohan. Navzdory tomu nepřestal toužit po požehnání, které Hospodin přislíbil Abrahamovi a jeho potomkům. Proto založil rodinu. Svě syny však zplodil s pohankou, což bylo přímým rozporu s Hospodinovou vůlí. (Gn 24,3)

Nejprve se vše vyvíjelo docela slibně. Kenaanka Judovi porodila tři syny - Éra, Ónana a Šéla, na vnuky však Juda čekal marně. A tak vzal osud do vlastních rukou. Érovi vybral a dohodil manželku. Jmenovala se Tamar (palma) a byla to zase Kenaanka. S Érem však už nestačila otěhotnět. Hospodin jej potrestal smrtí, protože byl v jeho očích zlý.

Juda to však nevzdal. V souladu s tzv. levirátním, zákonem (Dt 25,5-9), který už byl v té době v Jákobově rodině uplatňován, vyzval svého mladšího syna Onana, aby se vyspal se svou švagrovou a zemřelému bratrovi tím zajistil potomstvo. V příběhu jsme však četli, že „*Onan věděl, že ono potomstvo nebude patřit jemu; proto kdykoli vcházal k ženě svého bratra, vypouštěl semeno na zem.*“ Proto musel zemřít i on. Bůh jej však nepotrestal za masturbaci,

ale za nedodržení levirátního zákona.

Juda však ani tenkrát nezačal uvažovat o tom, že ke zkáze svých synů přispěl tím, že je odvedl od Hospodina. Za viníka označil Tamar. Ovlivněn pohanskými pověrami ji osočil z jakési rodové kletby.

Po smrti Onana měl na řadu přijít nejmladší Šel, ale to už Juda dostal strach, aby o něj taky nepřišel, a tak poslal Tamar raději zpět k rodičům. Zdůvodnil to tím, že Šel ještě není dospělý. Tamar tak jednoduše odepsal.

III. Juda klesá až na dno své existence

Ona se s tím však nesmířila. Proč vlastně? Pravděpodobně si v Judově domě uvědomila, jakou váhu může mít Hospodinovo požehnání. Jákob a jeho rodina Pánu Bohu zrovna nejlepší PR nedělali, ale jeho vliv tam navzdory tomu musel být markantní. Proto Tamar, stejně jako Juda, o toto požehnání přijít nechtěla.

A tak vymyslela plán vsutku geniální. Zjistila si, že se levirátní povinnost netýká jenom švagrů, ale i ostatních blízkých příbuzných z manželovy strany, tchána nevyjímaje.

A nebyly to jen zákony Judova rodu, které měla v malíčku. Dobře znala i svého tchána. Když se k ní po smrti tchyně dostala zpráva, že chce Juda vyrazit k jednomu ze svých kenaanských přátel na slavnost stíhání ovcí, správně odhadla, že si bude chtít „vyhodit z kopýtka“ a chopila se příležitosti. Převlékla se za nevěstku a vyšla mu vstříc. Posadila se na rozcestí, zastřela si tvář, a když šel Juda kolem, nabídla mu své erotické služby. Jejův odhad byl správný. Tchán neodolal.

Za tyto služby Juda domnělé nevěstce nabídl kůzle ze svého chovu, ale protože ho neměl u sebe, slíbil, že ji ho po někom pošle hned po návratu domů. Do zástavy ji nechal své pečetidlo se šňůrkou a hůl. Dočetl jsem se, že pečetidlo s osobními symboly mělo tvar skarabea a zavěšené na šňůrce se nosilo na krku. I na holi byly vyřezány symboly rodu.

To, že se Juda vyspal s prostitutkou, by v té době ani tak velký problém nebyl. Zakázáno bylo cizoložství. V pohanském prostředí však prostitutky byly kněžkami Baalova kultu plodnosti. Vydal li Juda služce Bála výstavné symboly svého rodu, pošlapal tak své duchovní tradice a vlastní náboženskou identitu.

IV. Juda se projevuje jako pokrytec

Tamar otěhotněla. Po třech měsících to vyšlo najevo a všichni čekali, jak tchán zareaguje. Podle zákonů Jákobovy rodiny se dopustila smilstva. Taky šel Juda okamžitě do akce. I když ji po Onanově smrti vypakoval z domu, najednou se o ni začal zajímat. „Vyvedte ji, ať je upálena.“, řekl. Najednou byl spravedlnost sama, „papežštější než papež.“ Za smilstvo se totiž neupalovalo, ale kamenovalo!

Proč byl tak neúprosný? Nic nového pod sluncem. Stejným způsobem se dodnes prezentuje většina pokrytců. Neadekvátně, extrémně a přísně odsuzují hříchy, se kterými se dosud sami nedokázali vypořádat. Nejostřejší soudiči mají většinou sami nejvíce másla na hlavě.

V. Tamar zachraňuje Judu a tím i sebe

V poslední chvíli, „když už byla vedena“ na popraviště, však Tamar vytáhla svůj trumf - zástavu, kterou si od Judy vyžádala. Živě si dokážu představit napětí té chvíle. Rychle se

musel rozhodnout mezi spravedlností, kterou ještě před chvílí propagoval a justiční vraždou, od které mohl elegantně svůj hřích zahalit.

Judova hůl a pečeti dlo totiž samy o sobě jaksi nic nedokazovaly. Mohla je někde najít, nebo ukradnout... Určitě si při své inteligenci byla vědoma toho, že se jí Juda mohl vysmát. Dá se proto předpokládat, že měla jen jednu ambici. Pravděpodobně chtěla v Judovi probudit svědomí, které v něm formoval jeho otec důrazem na Hospodinovy zákony. A ono to vyšlo, přátelé. Juda se ke svému provinění přiznal. O Tamar řekl: „*Je spravedlivější, než já.*“

Příběh, který jsme si zde dnes četli, nebývá častým námětem křesťanských kázání. Mnohým kazatelům se postupy Tamar jeví nevhodné, hříšné a nevhodné. Tamar se však ničím neprovinila. Toužila po Božím požehnání a způsobem zcela legitimním cíle dosáhla.

To pochopil i Juda. Uvědomil si, že Tamar svým činem nepomohla ani tak sobě, jako spíše jemu. Nehleděl na to, co si o něm pomyslí lidé, odložil vlastní hrdost a veřejně vyznal svou vinu.

A co bylo dál? Narodila se dvojčata zajímavých jmen: Peres (trhlina) a Zerach (rozbrěsk). Stala se předchůdci toho, jehož prostřednictvím se Boží království vlomilo do tohoto světa a světlem rozešlo temnotu. Stojí za úvahu, že se jejich jména ocitla v Ježíšově rodokmenu? „*Abraham měl syna Izáka, Izák Jáкова, Jákov Judu, Juda Ferese a Zaru z Tamáry, Feres měl syna Chesróma...*“ Pak dlouho nic a na konci? „*Jákov pak měl syna Josefa, muže Marie, z níž se narodil Ježíš, řečený Kristus.*“

VI. Juda se vrací domů

A co bylo s Judou? V souladu s levirátním zákonem už ke své snaše nikdy nevešel. O Tamar a vnoučata se však postaral a jeho pokání mělo veliký dosah. Z pohanského Kanaanu se vrátil domů, k otci Jákovovi, k bratrům, k celé své rodině a hlavně k Hospodinu - Bohu své rodiny.

Zúčastnil se výpravy, která se na pokyn otce Jáкова v období hladu vydala do Egypta pro zásoby potravin. Zde se ve vyhrocené situaci dokonce nabídl jako otrok místo svého nejmladšího bratra Benjámina. (Gn 44,30-34) Otec Jákov jej nakonec ve své řeči na rozloučenou prohlásil za svého prvorozeného (Gn 49,8-12). Juda se tak skutečně stal nositelem požehnání, po kterém spolu s Tamar tolik toužil.

No řekněte, nebyla by škoda, kdybychom tento příběh přehlíželi? Nedožvěděli bychom se:

- že i ten, kdo od Hospodina odešel, se k němu může vrátit
- že Bůh nestrání ani tak rádobý ctnostným cholerikům silné vůle, ale pokání činícím hříšníkům, jejichž hříchy je nakonec schopen obrátit v dobré
- že Bůh jako nástroj k naplnění svých zaslíbení nepovolává jen své vyvolené, ale také pohany, a že ve svém díle nepočítá jen s muži, ale i s ženami
- že touha po Božím požehnání, moudrost a pokora zachraňovaly a dodnes zachraňují nás i naše rodiny. Amen.